List 39. **NOVICE** Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. septembra 1876.

Obseg: Razpis konkursa. — Rujavo senó, kako se napravlja in kaj koristi. (Kon.) — Gospodarske skušnje. — Gospodarjem in srenjskim občinam, ki lončenih ceví za vodotoče potrebujejo. — Ponudba cepljenih sadnih dreves ali pa divjakov. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Krogotek ali kolobar različnih snóv v naravi. — Je li vspeh jugoslovanskega boja vreden prolite krví? — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razpis konkursa.

Na c. kr. visoki šoli Dunajski za kmetijstvo ste izpraznjeni za šolsko leto 1876/7 dve državni štipendiji po 400 gold. Prošnjiki za te štipendiji naj svoji prošnji priložé spričalo uboštva, spričalo zrelosti po dovršeni viši gimnaziji ali realki, in pa še kakošno drugo spričalo, če ga imajo. Prošnje se imajo narediti na naslov c. k. kmetijskega ministerstva (k. k. Ackerbauministerium) in vložiti pri rektoratu navedene c. k. visoke šole (k. k. Hochschule für Bodenkultur) na Dunaji zadnji čas do 10. oktobra t. l.

C. k. ministerstvo za kmetijstvo.
Na Dunaji 8. septembra 1876.

Rujavo senó,

kako se napravlja in kaj koristi.

(Konec.)

Tako kakor smo zadnjič rekli, se napravlja rujavo senó.

Kdor se vprvič tega loti, je res v nekakem strahu, kako se bode ta naprava izvršila, vendar moremo zagotoviti, da nikakoršnega strahú ni treba.

Če se pokošeno seno le preveč presno in zeleno, tedaj kot trava domu ne pelje, se ni nič bati.

Nekateri sicer priporočajo seno na travniku v kupe spraviti, da se v njih razgreje in potem, ko je rujavo barvo dobilo, kupe razmetati, da se seno popolnoma osuší. Al tako delati bilo bi zeló neumno, kajti pri rujavem senu ni rujava barva poglavitna reč, dobiček rujavega sena more se kje drugej iskati.

Ta dobiček pa obstaja:

1. V tem, da se z rujavim senom veliko časa in dela prihrani.

Vsak gospodar vé, da se pri navadni košnji mora senó po 3 ali 4, če deževno vremé nagaja, pa še večkrat po travniku razmetavati. Zato pa je treba veliko časa in veliko delavcev. — Rujavo senó nasproti pa se dá pri ugodnem vremenu že v enem dnevu domú izvoziti, al vsaj v dveh dneh vselej, če le ne dežuje. Pred dvema letoma smo zjutraj od dveh do desetih pokošeno senó že popoldne ob dveh s travnika domú peljali in nikoli lepšega in tečnejšega sená videli. Ravno tako se nam je posrečilo takrat z otavo, ko so nasproti drugi, ki so z nami vred kosili in po navadi senó na travniku sušili, zeló nesrečni bili s svojo košnjo zato, ker je drugi dan začelo deževati in jim je dež potem večkrat nagajal tako, da so še le čez 3 tedne namesti dobre mrve suh gnoj domu peljali.

Takim nezgodam se gospodar mnogokrat ne more ogniti, ki senó na travniku suši.

Iz vsega tega je tedaj očitno kot beli dan, da se z napravo rujavega sená veliko časa in dela prihrani.

Z rujavim senom se prihrani

2. veliko več krme (živinske klaje):

a) pridela se je namreč veliko več.

Ne verjel bi, kdor se ni sam prepričal, koliko več krme se pridela z rujavim senom.

Kaj bi koristilo, pokositi senó o polnem cvetji, če se ne izvozi še vlažno s travnika, tega nikakor ne razumemo. Naj gospodar po košnji le na travniku ostane in naj opazuje senó, ko se je osušilo, bo pa videl, kako perje in cvetje polagoma odpada. Kedar so stebla suha, takrat se gotovo tudi cvetje in perje v prah zmelje; al ravno zato, ker je perje in cvetje prah postalo in se na travniku ne vidi več, mislijo ljudje, da so vse s senom domu izvozili. Da pa to ni res, se gospodar lahko prepriča, če nekoliko periš trave po košnji na zračnem kraju sušiti dá in jo ondi ležati pusti, potem pa tako posušeno travo primeri z nekolikimi periši sena na naloženem senenem vozu. Še posebno pa veljá to od detelj, na priliko od rdeče, nemške in turške detelje; kako izvrstna krma so te detelje, če iz njih napravimo rujavo senó!

b) Rujavo senó je veliko bolj tečno ali redivno, kakor navadno senó.

Perje, cvetje in seme imajo veliko več redivne moči v sebi, kakor stebla; al prihranjeno perje, cvetje in seme ni še vse, kar dela več tečnosti in redivnosti v rujavem senu.

Če pomislimo, koliko prijetne dišave (aromatičnega) izbeži iz navadno pridelanega sena in če nasproti temu v poštev vzamemo to, da veči del te dišave ostane v rujavem senu, moramo po takem pač priznavati, da je rujavo seno veliko veliko bolj redivno in okusno, kakor navadno seno, in res bi bilo zanimivo, obojno seno zarad tečnosti kemično preiskavati in ob enem pozvedeti, kaj se je spremenilo v senu po vročini, katera se naredi na kupu pri izdelovanji rujavega sena. Al mi to preiskovanje prepuščamo kemikom in smo za zdaj zadovoljni s tem, da vemo, da je živini:

1) rujavo seno ljubše, kakor vsako drugo,

2) da v mleku, v mesu in za moč pri delu 80 funtov rujavega sená toliko zaleže, kolikor 100 funtov navadnega.

Če se seno ni še toliko osušilo, kolikor želimo, in če deževno vreme nastopiti žuga, vozimo ga raje nekoliko bolj vlažnegu domu in kedar ga razkladamo z voza, naj en delavec, kedar senó na kup poklada, kjer se ima rujavo senó delati, zmirom na eno lego sena dene eno lego slame in to tako dolgo, da seneni kup nameravano višino doseže. Slama na-se vleče vlažnost ali mokroto; dobiva, kedar seno na kupu vrè, čedalje bolj temno barvo in dišavo sená, po kateri tudi ta slama dobí okus sena. Največkrat smo rženo slamo po tem načinu predelali v dobro krmo; se vé da to veljá tudi od druzih slam.

3) Z rujavim senom se prihrani veliko prostora, kajti dva voza vlažno pohojenega sená ne potrebujeta toliko prostora kot en voz suhega. — Ker rujavo seno na kupu tako trdo stlačeno leží, zato imamo en poseben nož, s katerim seno navpik od zgori doli od kupa režemo.

Glavna stvar zmirom, in to moramo še enkrat ponavljati, je pa to, da je kup najmanj 4 čevlje visok in da se kar največ je mogoče, trdo vkup stlači.

Naj naši gospodarji ta poduk, kakor mislimo, popolnoma jasno pisan, pazljivo beró, in potem prihodnje leto brez strahú poskusijo. Porok smo jim, da se ne bodo kesali, kajti deževno vreme jim v prihodnje ne bode moglo več nagajati.

Gospodarske skušnje.

* *Gosenice, črvi in vsaki drugi mrčes na vrtih* se, po mnozih skušnjah na Tirolskem, pokončavajo s tem-le gotovo:

a) voda, v katerih je gospodinja krompir kuhala, naj se dá shladiti, in ž njo naj se polijó grêde na vrtu; vsake sorte črvi in mrčesi, ki bivajo v zemlji in oškodujejo korenine zelenjadi ali drevja, posebno pa zelene gosenice na zelji se pomorijo s to vodó. Ko pa hočeš gosenice s zelja pregnati, vzemi metljico in poškropi zelje s ohlajeno krompirjevo vodo;

b) če pa je imenovanega mrčesa sila veliko, polij grêde (ne pa rastlin) po dežji z gnojnico, in pokončal boš škodljivce.

* *Dobra pomoč zoper vrtne in poljske miši.* Bela mišica (arsenik) in pa fosfor sta včasih zeló nevarna, če psi in mačke pridejo do njih in se ostrupenijo. Brez nevarnosti in brez dubá, ki svojo moč dolgo obdrží in se dá povsod lahko rabiti, je pa ta-le: Vzemi nekoliko jederc od buč, odpri jih na enem kraji in deni malo prahú vranjega očesa (nux vomica pulver) va-nje, ter jih podtakni po semenskih in druzih grêdah. Vranje okó je sicer tudi strup, vendar tako rabljeno je brez nevarnosti.

Gospodarjem in srenjskim občinam,

ki lončenih ceví za vodotoče potrebujejo.

Po dovoljenji visocega ministerstva kmetijstva mi je slavna družba kmetijska Kranjska izročila mašino, s katero že nekoliko let izdelujem za vodotoče in drenažo lončene ceví. Da so lončene, dobro žgane ceví veliko veliko bolje in bolj trpežne, kakor pa lesene, to, mislim, je sploh znano. Koliko lesá nam je dozdaj v zemlji že segnjilo! Cement v vodi nikoli na falí in ceví, če so dobro žgane, pa ravno tako za zmirom ostanejo, kar nam spričujejo stare ceví, ker so bile že čez sto let v zemlji, pa so še dandanes prav take kakor so bile takrat, ko so jih položili. Tudi ima voda v lesenih vodotočih večkrat slab okus, po lončenih pa je ravno taka, kakor izvira iz studenca. Vrh tega pa so ločene ceví še veliko cenejše kakor lesene. Ceví z najmanjšo luknjo dajem seženj po 60 krajc., zraven teh jih imam pa še tri sorte z večimi luknjami, kolikor se več ali manj vode potrebuje; cena se vé da je po tem tudi viša. Kdor ene ali druge sorte želí, naj blagovoli mi pisati; jez pridem na svoje stroške svet ogledat in se o vsem drugem pogodit. Gosp. dr. Janez Bleiweis, ki so nedavno sami prišli k meni ogledat mojo fabriko, so se čudili nad veliko zalogo in dobro izdelanimi cevmí. Če pa mi zaloga ostane, ne bom več delal in dam mašino sl. kmetijski družbi nazaj.

Andrej Net,
posestnik na Kokrici pri Kranji (Post Krainburg).

Ponudba cepljenih sadnih dreves ali pa divjakov.

Približuje se nam zopet jesen in to najboljši čas, da začnemo drevesca presajati. Zato naznanjam, da imam pripravljenih okoli 40.000 prav lepih divjakov, ki jih dam prav po nizki ceni: hruševih in jabelčnih po krajcarji, kolikor jih kdo želí. Med divjaki imam eno leto cepljenih tepek po 5 krajcarjev. Imam pa tudi zadosti odraščenih požlahnjenih dreves, od enega sežnja do poldruzega visocih, prav dobrih in imenitnih sort: jabelka po 30 krajc., hruške pa po 40 krajc. Tudi pritličnih jabelk in hrušek po 30 krajc. imam prav lepih. Teško je, v tolikem številu dreves vse sorte po imenu zaznamovana imeti; imam pa vendar tudi z imenom zaznamovih precej, ki pa so po 5 krajc. dražja. — Kdor želí kaj kupiti, naj mi pismeno naznani in naročí, kako naj mu jih pošljem. S tem naznanilom mislim vstreči mnogim sadjerejcem, pa tudi predstojnikom šolskih drevesnic.

Andrej Net,
posestnik na Kokrici pri Kranji (Post Krainburg).

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca septembra.

Dné	Leta	
18.	1794.	Edini dan, ko se je v 18. stoletji začela trgatev na Virtemberškem, katera je dosihmal zmirom le bila oktobra meseca.
18.	1845.	Se je povsod pokazala bolezen krompirja; vsled nje je bila na Pruskem prepovedana izvožnja njegova.
19.	1783.	Se je odpravila sužnost na Badenskem.
19.	1846.	So se o priliki 10. zbora kmetovalcev ustanovile na Joaneumu v Gradcu štipendije za kmetiške mladenče v spomin nadvojvode Ivana.
19.	1870.	Je obhajala družba kmetijska Štajarska 50letnico svojega obstanka, in pololožil se je prvi kamen spominku nadvojvode Ivana.
19.	1873.	Je bil prvi mednarodni kongres (shod) kmetovalcev in gozdarjev ob priliki svetovne razstave na Dunaji.

Dné	Leta	
20.	1826.	Se je ustanovila prva tvornica šumečih vin (Šampancev) v Eslingenu na Virtemberškem po Kessler-u in Georgi-u.
21.	1828.	Je zapustil na občno veliko žalost slavni učitelj kmetijstva J. N. pl. Schwerz kmetijsko akademijo v Hohenheimu.
22.	1850.	Je umrl dr. J. Henrik pl. Thünen, grajščak v Telovcu na Meklenburškem, mož neumrlega spomina, posebno po svoji knjigi, v kateri je preiskaval vpliv žitne cene, zemljiške vrednosti in pa davkov na kmetijstvo; imenovali so ga zato „modrijana kmetijstva“,

(Dalje prihodnjič.)

Naravoznanske stvarí.

Krogoték ali kolobar različnih snóv v naravi.

Spisal Aleksander Toman.

Rastlinski in živalski organizmi v živenji svojem v nasprotji stojijo tvorinam, katerim nikako življenje ni lastno.

Razločujejo se rastlinski in živalski organizmi od mrtvih ali neorganskih tvorin že po vnanjem izgledu. Kos mesá, kruha ali zrno žita ima jako različno vnanjo podobo od kamenja, stekla ali kake druge tvorine.

Vsled te različnosti se je tudi pri kemijskem razkrojevanji rastlinskih in živalskih organizmov pokazalo, da so one sicer iz znanih neorganskih snóv (Stoff), namreč iz vode po večem delu in pa iz rudninskih solí, sostavljene, dá pa se tej spojini še neka druga, nikjer drugej v naravi se nahajajoča, tako imenovana organična snov, pridržuje. Skušnje so učile, da ta organična snóv je vzrok življenju v rastlinskih in živalskih organizmih. Prav ta organska snov tudi dela to, da so organske stvarí v svojih najmanjših delih različne od neorganskih.

Velik napredek storilo je znanstvo s tem, da se je kemikom posrečilo, tudi tako zvane organske snovi v kemične njih prvine razkrojiti. Kemične prvine pa so one, katerih ne moremo niti v različne snovi razkrojiti, niti jih iz različnih snoví zložiti. Voda, katero so dolgo imeli kot nerazkrojlivo prvino, obstojí iz kisleca (*O*) in vodenca (*H*); ona je torej iz dveh plinovih snov sostavljena. Vodenec je najloži vseh snovi in gorí s slabo brlečim plamenom. Kislec je veliko teži od vodenca; sam po sebi ne gorí, vendar pa gorenje jako pospešuje. Niti vodenec niti kislec se ne dá dalje razkrojiti. Ako pa združimo oba, naredí se voda. Voda je toraj sostavljena iz dveh kemičnih prvin.

Ravno tako je ogljenčeva kislina, katero pozná vsak, kot nasledek vrenja sladoravnatih tekočin, sestavljen iz ogljenca in kisleca, katera sta kemični prvini.

Naj še amonijak na primer navedem. To je tisti zoperni, v straniščih (sekretih) se razvijajoči plin, katerega nazočnost neki bodeči čut v nosu in v očéh provzročuje. Ta plin je sestavljen iz 1 dela dušeca (Stickstoff) in 3 delov vodenca. Ti štirje deli dveh raznih kemičnih prvin se združijo v 1 del amonijaka.

Iznajdba, katera je kemikom povod dala, tudi organične snovi v kemične prvine razdeliti in katera znači velik napredek v vednosti tega, kaj je življenje, se imenuje kemični razkroj prvin organskih spojín. Slavni Liebig je stvarnik te imenitne iznajdbe. On je dokazal, da vse te različne, tako zvane organske spojine iz čuda malo kemijskih prvin obstojé in sicer prav iz tistih, katere se tudi v neorganskih snovih nahajajo. Od 64 znanih kemičnih prvin so osobito štiri, katere današnja kemija imenuje prve in povsod kot sostavce naše zemlje in njenega ozračja (atmosfäre). Ti so: ogljenec (*C*), vodenec (*H*), kislec (*O*) in dušec (*N*).

Čudno — ali istinito je — da so vedno le te 4 prvine, katere v raznem številu in v raznih razmerah spojene in sostavljene, služijo kot podlaga tako zvanih organsko-kemičnih spojin, katere, sklenjene ali samo zmešane z nekimi neorganskimi tvorinami, vse rastlinske, živalske in človeške organizme sostavljajo. Organske spojíne obstojé iz 2, 3, 4 ali več kemijskih prvin, katere so združene v eno celoto.

Vse organske spojine imajo več ali manj ogljenca (*C*) v sebi. On se nahaja v vseh organskih prikaznih. Med organskimi spojinami, katere iz več kot 2 kemičnih prvin obstojé, je velik oddelek spojin, katere so samo iz ogljenca, vodenca in kisleca sostavljene. Dalje se nahaja zopet oddelek, v katerem se ogljencu, vodencu in kislecu vedno še dušec pridruži. Prve spojine imenujemo brezdušečnaste (stickstofflose), druge pa dušečnaste (stickstoffhältige) organske spojine. V prvem oddelku se nahaja pododdelek organskih spojin, katere imajo vedno na 1 del kisleca po 2 dela vodenca v sebi. Torej v isti razmeri, v kateri se nahajata v vodi. Imenujemo pa te spojine ogljenovodence (Kohlenhydrate). Razume se, da se tudi v teh vedno nahaja ogljenec. Dalje naj se tukaj imenujejo tudi tolšče (Fette) in olja, katera tudi samo iz ogljenca, vodenca in kisleca obstojé; al ona imajo v primeri veliko več vodenca in ogljenca v sebi kakor pa kisleca.

Kar se druzega glavnega oddelka organskih spojin, namreč dušečnatih, tiče, so one iz ogljenca, kisleca in dušeca sostavljene. Veliko izmed njih in to so ravno najvažnejši imajo pa še malo žvepla (*S*), fosfora (*Ph*) ali pa železa (*Fe*) v sebi. Sem spadajo one čudne organske spojine, katere protejinine ali beljakovine (Protein oder Eiweisskörper) imenujemo. One obstojé iz ogljenca (52—54%), vodenca (7%), kisleca (21—26%), dušeca (13—16%) in žvepla (1—16%). Iz teh protejenin ali beljakovin se snujejo ona organska dela, iz katerih izvirajo največe in najčudovitnejše prikazni življenja.

Različnost organskih in neorganskih spojin ne obstojí torej v različnosti kemijskih prvin, iz katerih se snujejo — te so zmirom enake, naj se nahajajo v rudninskih tvorinah ali naj plavajo v vodi in zraku, ali pa naj v svoji sostavi delajo rastlinska, živalska ali človeška telesa. Razločujejo se le v tem, da kemijske prvine, iz katerih so sestavljene, niso v njih vedno v istem številu združene in po istem načinu v njih notranjem dotiku vredjene. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Je li vspeh jugoslovanskega boja vreden prolite krvi?

Drugo leto že teče, kar so Jugoslovani na Turškem prijeli za orožje zoper starega dušmanina Turka. Vstanek, za katerega se prav iz prva skoro nihče zanimal ni, je kmalu dosegel tako imenitnost, da se niso za-nj zanimali samo Slovani, ampak tudi drugi omikani narodi celega sveta. Junaško so se nekoliko časa branili vstaši, pa kmalu so jim pritekli na pomoč Srbi in junaški, stari sovražniki Turški, Črnogorci. Svet je strmé gledal junaštvo slovansko; svet je strmel, ko je videl,

da narod, ki je živel v petstoletnem robstvu, navdušeno bije boj „za krst častni in svobodo zlatno"; svet je strmel, ko je videl, da je Slovan vpognil samo tilnik pod Turškim jarmom, njegov duh pa je ostal veder, navdušen za svojo zatirano vero in zlato svobodo. In ravno vera in svoboda sti tisti dve reči, ki človeka povišujeti nad vse stvari, — pa navadno zgineti v dolgi sužnosti, in imati za seboj — pogin naroda. Po pravici pa smem prašati: ima li zgodovina enak primerljej, bodi-si nova bodi-si stara? Ne, nima ga, kajti z manj ko petstoletnim robstvom je združen pogin naroda. — Svet je strmel in še strmi, ko vidi neizrečene grozovitosti Turške, ne proti oboroženim možem, ki bi se dalo saj nekoliko oprav izgovarjati, čeravno ne opravičevati, ampak proti neoboroženi deci in slabemu ženstvu. Narod, vera, vlada, ki tacih reči ne zabranjujejo, ampak celó podnetujejo, si s tem izrekajo sodbo, strašno, pa nikakor nezasluženo: proč s tacimi divjaki, proč s tacim narodom, ki je neploden element, nezmožen najmanjše omike, proč s Turci! Te misli se nehoté vrivajo vsacemu, kdor stojí na stališču človečanstva in premišljuje boj jugoslovanski. Tako bode morala soditi zgodovina, vkljub zdajšnjemu judovsko-turškemu časnikarstvu, ki moti javno mnenje. Nasprotno, kaj hočemo reči o Turških Slovanih, in kaj bode morala reči zgodovina o njih? Narod, ki se s tako požrtvovalnostjo bojuje za svoje najsvetejše pravice je zdrav narod; narod, ki po petstoletnem robstvu prime za orožje, in se tako navdušeno bojuje za „krst častni i svobodo zlatno" (najsvetejše pravice), je vreden biti vvrsten v kolo kulturnih narodov. S tem se je opravičil Turški Slovan pred vesoljnim svetom in si pridobil sočutstvo vsih omikanih narodov, s tem je on vsim očividno pokazal, da Turek ni za 19. stoletje in gospodarstvo njegovo ni za Evropo. In ako jugoslovanski boj nič druzega ni dosegel, vreden je prolite krvi.

Kakor sem že prej omenil, se za jugoslovanski boj zanima ves omikani svet, čisto naravno pa med vsimi najbolj Slovani, in po takem načinu se nam kaže jugoslovanski boj kot velik vzbujujevavec vzajemnosti slovanske posebno jugoslovanske. In kolikor bolj se Slavjani poznamo, tolikor bolj se moramo ljubiti in tolikor bolj zginjuje že tolikrat grajani separatizem slovanski. S tem, da se osvobodé vojujejoči Srbi mora tudi pri Hrvatih odjenjati ideja „velike Hrvatske". Temveč Hrvati morajo spoznati, da oni kot Hrvati nimajo prihodnosti, ampak kot Slovani, in taka je tudi pri druzih narodih slovanskih. S tem pa nikakor ni rečeno, da se hočemo Slovani tudi politično zediniti, kajti mi vemo, da vsred naravne lege in raztresenosti Slovanov to že samo po sebi ni mogoče, ampak mi težimo s tem samo za to, da bi si v književstvu ne bili tujci, ampak se kolikor mogoče literarno zedinili in to po tej poti, da se spoznamo kot sinovi ene majke Slave. Za koliko bolj neumnih idej se je že kri prelivala, zakaj bi jo tudi ta ne bila nekoliko vredna, saj je čisto naravna in s tem opravičena!

Ako se slednjič ozremo na bojujejoče se Slovane, nam že njih geslo kaže, da oni želé svojo vero in svobodo, kateri Turek z nogami teptá, deloma ohraniti deloma doseči. Tudi oziroma na to smemo Slovanom na Turškem z moralično gotovostjo prerokovati, da njih kri ne teče zastonj. Prej ali pozneje mora tudi njim prisijati zaželena svoboda! Kajti zgodovina nas uči, da narodi, ki so za ti dve ideji kri prelivali, je nikdar niso zastonj, ako sti bili le ideji naravni in opravičeni, in kdo more to pri Slovanih, ki se ondi bojujejo, zanikati? Menim, da ga ni Slovana, ki bi mogel to reči, in tudi druzega mislečega in samostalnega človeka ne. Le kak šovinističen Magjar ali kak nesramen Nemec, kojemu je judovsko-turška nesramnica „N. Fr. Presse" zmešala možgane, bi zamogel to trditi. Videli smo (toraj smemo tudi reči, ako pomislimo), da je jugoslovanski boj sklical na dan in pokazal Evropi gnjilost Turške vlade in vere; videli smo, da je jugoslovanski boj vzbujevaječ in pospešitelj vzajemnosti slovanske; prepričani smo, da kri za vero in svobodo ne teče zastonj, toraj smemo reči, da jugoslovanski boj je že zdaj ne gledé momentanega vspeha vreden prolite krví.

Eva, za Balkanom puca zora
Eva, za Balkanom bit' če dana!

Kanjidolski.*)

Slovensko slovstvo.

* *Fizika in kemija za više razrede ljudskih šol in za meščanske šole.* V nemškem jeziku spisal August Decker, ravnatelj c. k. učiteljšča v Olomucu. Poslovenil J. L. z 87 lesorezi. Na Dunaji 1876.

Da je knjižica, sama po sebi jako dobra, to kaže, da je v nemškem jeziku že lani petkrat natisnjena bila. Ni ne kajbodi, da pisatelj toliko obširni predmet na ne 100 straneh tako jasno obdeluje, da knjižica zadostuje namenu svojemu, to je, da si mladina more fizikalnega in kemičnega poduka zajeti prav obilo. In kar jej še posebno vrednost daje, je to, da z ličnimi podobami razjasnuje, kar bi se s samo besedo ne dalo lahko umeti. Tudi prevod, če se ne motimo, g. J. Lapajneta, v jezik slovenski, čeravno ne lahák, gledé na stotino tehničnih izrazov, je v obče hvalevreden. Po vsem tem bi želeli, da bi tudi učitelji nižih razredov ljudskih šol po njej segli, kajti dobro jim bode došla, ko razlagajo mladini iz natoroznanstva marsikaj, kar sega v fiziko in kemijo. Naj bi si jo pa omislil tudi marsikdo drug izmed našega priprostega ukaželjnega naroda; porok smo mu, da se ne bode kesal za malo soldov, ki jih stane ta knjižica, ki je menda na prodaj v vseh knjigarnah po Slovenskem.

Mnogovrstne novice.

* *Judovska družba v Londonu namerava od Turkov kupiti Palestino.* Judovskemu časniku „Hamagid" se poroča iz Londona, da je Turška vlada mnogim judom na Angleškem, katerim je veliko dolžna, ponudila odstop obljubljene dežele (Palestine). Na to se je v Londonu ustanovila družba judov Angleških, Francoskih in Avstrijskih pod načelnikom Chwedalla, katera namerava Turški vladi 80 milijonov goldinarjev ponuditi za odstop obljubljene dežele. Ta odstop se sicer brez dovoljenja Evropejskih vlad ne dá izvršiti; al Chwedalla izreka nado, da se bode dala ta kupčija vendar-le izgotoviti. Chwedalla gre neki o tem poslu kmalu sam v Carigrad kot mešetar te kupčije. — Mi želimo srečno pot judom vsem v Palestino in da bi še tudi seboj vzeli vse pojudene kristijane, a bojimo se, da jim je London, Pariz, Dunaj in sto drugih mest v Evropi tako na srce priraščenih, da ne marajo za obljubljeno deželo.

* *Po modrosti Magjarski jih osel dobí 25 po guzici.* Zgodilo se je pa to tako-le: V Bölcske-u blizo Duna-Földvar-a je županija osla z vozom po vode poslala na Donavo. Al osel postane ta dan oporen svoji voditeljici, mlademu dekletu, in nenadoma zbeží, v begu pa prileti na vprežen voz, ki mu je naproti prišel, tako, da se konja splašita in voz prekucneta, v katerem je bilo 200 jajic naloženih, ki so se na tla vsula in do

*) Ponudba draga. Vred.

zadnjega vsa pomečkala. Poškodovani gospodar se na to pritoži pri prisežnih možéh v Bölcske u, kateri so tako-le sodbo storili: dekle je nekrivo, osel pa jih dobí 25 s palico, kar se je tudi koj zgodilo. — Ta dogodba ni izmišljena, in priča v pravosodji veliko modrost Magjarsko.

* *Cele trume prav majhnih žitnih žužkov so se v* podobi rujavih oblakov nedavno nenadoma prikazale v Taugelski dolini pri Halleinu v gornji Avstriji. Celo uro so se ti roji vlekli čez imenovano dolino; brž ko ne jih je kak vihar zadrvil v ta kraj, pa jih potem mrzli dež potopil.

* *V Norvegiji so letos tako malo sená pridelali, da* so kmetovalci prisiljeni, število svoje živine na polovico zmanjšati. Koliko živine se bodo morali gospodarji zarad te nadloge znebiti, kaže to, da na Norveškem znaša število kónj 145.000, goved 945.000, prešičev $1\frac{1}{2}$ milijona in 300.000 kóz. Tako nesrečo odvrniti se nasvetuje vladi, naj sená nakupi v tujih deželah in ga živinorejcem prodá po kupni ceni.

* *V razstavi v Filadelfiji je 25. in 26. dne u. m.* požar strašno škodo naredil; poleg mnogo poslopij so zgorele v 60 skrinjah vse mašine Francoske, mnogo skrinj Amerikanskih, potem iz Nemškega cesarstva, iz Belgije in Mehike.

* *Zvezdoznanec umrlega sultana Abdul-Aziza je prerokoval*, da, ko je bil Abdul-Aziz pahnjen s prestola Turškega, bo njegov naslednik Murad vladal samo 3 mesece, brat Abdul Hamid pa še veliko manj časa, potem pa da postane sultan Mehemed-Rešid-Efendi, stareji sin Abdul Medšidov, ki bode vladal 25 let srečno in plodonosno. Prerok ta je zarad svojega preroštva zgubil svobodo. Ker pa se je prvi del njegovega prerokovanja izpolnil, mnogi Turčini verujejo, da bode se spolnil tudi drugi del.

Naši dopisi.

V Gorici 25. sept. — V soboto večer so našli na Dunajski cesti tik pred mostom ob 8. uri vpokojenega majorja g. Lannius-a, 80letnega starčeka, ki je ondi blizo stanoval, poleg ceste ležečega — na smrt ranjenega. Sumi se, da je bil to roparsk napad, ker je manjkalo ranjencu ure in denarja. Umrl je o polnoči; danes je bil pogreb. — Prva poskušnja gledé dohodkov našega novega pokritega trga za zelenjavo obeta dober vspeh. Prvih 13 dni od 4. do 16. t. m. je bilo oddanih prostorov 3601 (tedaj po 277 na dan); potegnili so za-nje skup 72 gold., tedaj po $5\frac{1}{2}$ gold. na dan. Po tem takem se bo trg sam splačeval in ne bo prizadeval mestni blagajnici posebnih stroškov. — V Stračicah se je uni teden grozna nesreča zgodila. Strugarja Henr. Mozetiča je ujelo in razmesarilo mašinsko kolo. — Zidanje novega farovža je za 15.000 gold. prevzel arhitekt g. Pelikan. Od teh 15.000 gld. plaća verski zalog 5000, mesto 10.000 gld. — Kar se tiče volitev za deželni zbor, katere bodo ne — kakor mi je uni pot pero zašlo — prve dni oktobra, ampak novembra, se je že začel nekak „êri Diáu"!*) in sicer gledé na Tominski okraj — kakor nam zadnji „Slovenec" kaže.

Gorensko 20. sept. — „Gemajndarici" (Nemci jo zovejo „Gemeinde-Zeitung"), ki menda s tako zvano „Mohamedanko" trobi v en rog, se je zljubilo v svoji „Donnerstags-Ausgabe Nr. 36 als tägliche Ausgabe Nr. 130" dne 7. septembra t. l. prezentirati se celó naši duhovščini. Prišantala je šembrano čudno našemljena. Precej na drugi strani se bere to-le v originalu: „Die nationalen Agitationen des krainischen Klerus haben den hochw. Fürst-Erzbischof Pogaczar zu sehr ernsten Maßregeln gedrängt. Nachdem er soeben an 30 Kapläne von ihren Stellen entfernt und versetzt hat, heißt es jetzt, er stehe im Begriffe, noch weitere Maßregelungen dieser Art vorzunehmen. Wir besorgen — (to, kar zdaj sledí, je gotovo pisano le „ad captandam benevolentiam" kaplanov, da bi „Gemeindarico" prijazno sprejeli v farovže) — daß solch' ein Vorgehen nicht bloß bei den Gemeinden allgemein ein bitteres Gefühl hervorrufen, sondern auch die Stellung der „Versetzten" in ihren neuen Gemeinden ungemein erschweren und das Ansehen des Klerus überhaupt stark schädigen werde. Die Zahl der „Betreffenden" ist hier viel zu groß." — No, take bedarije se menda sodijo že same po sebi zadosti. Mi smo dozdaj še vedno le čuli in tudi iz lastne skušnje vemo, da kolikor bolj se je kdo preganjal zarad svoje iskrene ljubezni do naroda, tolikanj bolj ga je narod ljubil in spoštoval. Živa priča tega nam je sedanji čas gosp. Klun. On še ni bil nikdar po deželi in tudi zunaj dežele tolikanj spoštovan in ljubljen bodi-si od duhovskih ali svetovnih krogov kot sedaj, ko liberalstvo svoj Damoklov meč nad njegovo glavo drží. (Glej Ljubljanski „Tagblatt", „N. fr. Presse" in druge Turške liste.) No, pa vsaj komur so možgani tako zavreli, da v Ljubljani za nadškofa vé, temu se ni čuditi, če tudi vse drugo narobe vidi in zgolj prismodije kvasi. Naj bi mi hoteli govoriti, povedati bi vedeli kaj druzega, pa resničnega. Zato se mu menda tudi dozdeva, „daß die Zahl der Betreffenden viel zu groß", število „der Betroffenen" pa mu je gotovo premajhno! Nam niso motivi znani, zarad katerih so se prestavili „die betreffenden"; to pa vemo, da nekateri so sami prosili prestave. Če pa „Gemeindarica" žuga še z „weitere Maßregelungen", mora že svoje studence imeti, iz katerih zajema svoja poročila, vsaj izrečno povdarja „nationale Agitationen des krainischen Clerus" in — volitve za deželni zbor bodo prihodnje leto! Če je res, kar se po deželi govorí, da bode knezoškof ustavoverni vladi o tem slučaji blizo to, kar je Vesteneck bil pri volitvah zbornice kupčijske, potem žuganje „Gemajndarice" ni brez poména. Mi bi pa živo obžalovali to, da bi naš viši duhovni pastir s takim postopanjem sam vkrenil na isto pot, katere pri duhovščini ne odobruje, nočemo pa s tem segati v oblast, ki jo pri prestavljanji duhovščine škofije svoje škof ima. — Čuden se nam je zdel na zadnji strani „Gemajndarice" podpis: „Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: Dr. Albert Wiesinger." Da bi bil to bogoslovni doktor in konzistorijalni svetovalec dr. Albert Wiesinger, ne moremo verjeti; kajti on bi gotovo tacih bedarij v svoj list ne sprejel in tudi tacih dopiscev pri svojem časopisu ne trpel, še manj pa kaj tacega po farovžih si drznil vrivati kranjski duhovščini, ki jej enoglasno kliče: apage satanas!

Iz Ribnice 23. sept. (*Čitalnica; pošta; letina.*) Narodno življenje pri nas sicer še ni zaspalo in menda tudi ne bo, če Bog dá, — zaspala pa je naša čitalnica. Zanimiv je vzrok njene smrti. V življenje sklicala se je večidel po prizadevanji vrle naše duhovščine, katera jej je bila tudi najizdatnejša podpora. Udov je imela tudi med tržani, ki so hodili pridno prebirat slovenske časnike, pl. titulo „gospoda", to je, uradniki, in kar za njimi léta, pa ni posebno marala za-njo in bi bila mnogo raje imela kako nemško „kazino". Morda bi si jo bili že tudi napravili, al vsaka reč stane denarja, tudi statve takega društva. Denar pa tudi nemškutarjem ne gre nič kaj rad izpod palca; vrh tega se marsikaka reč ceneje dobi, če se kupi „pod roko" in je vendar tako dobra, kakor nova. To je tudi Ribniški „gospôdi" na misel prišlo. „Kaj, ko bi dobili pri vo-

*) Glej poslednji (38.) list „Novic". Pis.

litvi čitalnico v pest in potem naredili iz nje — — kazino!" Tako so modrovali. „Al kako dobiti večino, če nas je premalo?" Modre glavé pa tudi iznajdejo modre misli. „Sklenimo pri občnem zboru večo letno plačilo, potem bodo „kmetje" izstopili in tako bomo mi v večini in naredimo potem iz čitalnice, kakor se nam zdi." Al bivši tukajšnji kaplan nemčurjem štreno zmede. Nehoteč namreč prepustiti čitalnično lastnino za statvi nove kazine, poduči kmete, za kaj tu gre. Boljše, da se čitalnica razdre, nego da bi se spremenila v kazino; tedaj gré glasovati za razpuščenje društva, ne pa za povišanje letnine, katere bi „kmetje" ne plačevali. Tako se je tudi res zgodilo; občni zbor je z večino glasov sklenil razdor društva, premoženje, na katero posebno so nemškutarji merili, se je spravilo v denar in daroval ubogim šolskim otrokom. Zdaj nimamo čitalnice, pa tudi kazine ne. — Naj preidem od tega k naši pošti. Nek nov ministersk ukaz naš poštar tako tolmači, da za vsako pismo in vsak časnik mora se 1 krajc. davka odrajtovati. Al je ta krajcar za poštarja ali za pismonoša, ne vem. Kakor se meni zdi, dotični ministerski ukaz določuje le to, da ima plačati tisti, kdor ima na pošti posebno predalo ali kdor zahteva, da se mu časniki na dom donašajo, neki določen znesek; kdor pa hodi po časnike sam ali pošilja po-nje, mu ni treba nič plačevati. Naš poštar pa ukaz ministra tolmači tako, da vsak mora ali imeti posebno predalo na pošti za vse, kar na nj prihaja, ali pa mu pismonoša mora donašati vse, tudi časnike na dom. Da bi kdo sam po-nje hodil, to mu je sicer po poštarjevi milostljivosti dovoljeno, a le tisti trenutek, ko začne on pošto izdajati. Tudi s tem nas pokorí poštar, da, čeravno Ljubljanska in Kočevska pošta prihajate že opoldne, vendar poštar časnike, po katerih v tako važnem času kar hrepenimo, jame razpošiljati še le ob treh, ko se povsod, še celó v Ljubljani, časniki izdajajo že pol ure po prihodu pošt. Naj bo tedaj naš poštar priporočen c. k. poštnemu vodstvu! Če ta pritožba ne bo nič pomagala, bomo se obrnili naravnost v Trst. — Letina je pri nas jako slaba, posebno okoli Dolenje vasi in dalje proti Kočevji, kjer je voda vse zadušila. Edina turšica še ni pokončana, potrebuje pa nekoliko dni lepega vremena, da bo dozorela. Pred zimo že vse trepetá, kajti živeža ne bo ne za ljudí, ne za živino.

Iz Idrije 23. sept. = Še ni duha ne sluha, kako se reši upor protestantov zoper pravilne naše volitve, o katerem sem unidan „Novicam" poročal. Ne vemo še tedaj, kaj se huba. Res, da pod zemljo naši ljudje delajo in si kruh služijo, al državljani so vendar in želijo, da bi nad zemljo vživali svobodo, ne pa komande o državljanskih pravicah. Mi Idrijčani smo res v marsikakem oziru pravi „raje" na Kranjskem. Rudnik naš tudi pri niži ceni živega srebra na leto in dan čistega dohodka državi donaša nad en milijon goldinarjev, rodovine rudokopov pa le siromaško živijo, največ od močnatih jedil in solate poleti, katero pozimi namestuje kislo zelje. Ni čuda tedaj, da je bolehavcev obilo, in zdaj se jim še hoče rudarski zdravnik vzeti! Samo to nas še tolaži, da se vendar utegne na višem mestu sprevideti potreba zdravnika za posebne razmere našega kraja, ki bi potem, ker tudi v okraji Logaškem ni okrajnega doktorja, moral celó zdravnika v Postojni iskati. Kranjska dežela je, kar se tiče doktorjev zdravilstva, kakor smo slišali iz obravnav deželnega zbora, v obče prav na slabem, odkar še vsak okraj nima svojega zdravnika, a zdaj se še nam hoče zdravnik vzeti, češ, da tudi v Přibramu ga ne bo. Se li pa more Přibram primerjati z našimi razmerami? Ko bi rudarska direkcija kaj srca imela za naš ubogi stan in ne bi prezrla dohodkov, ki jih državni blagajnici vsako leto izkopljejo iz zemlje naši ljudje, ugovarjati bi morala na vso moč temu, da bi se Idrije vzelo, kar je imela odnekdaj. Sl. deželni zbor bi imel priliko, to iz humaniternega in finančnega obzira velevažno zadevo svetu razložiti in na Idrijo pozornost svojo obrniti. Naj bi to storil!

Dolenjsko 24. sept. —y— Pri nas bo vinska, kakor tudi druga letina, prav pičla. V vinogradih, kjer ni bilo slane, smo se več nadjali, kakor bo v resnici. — Tudi vino ne bo kaj prida, ker grozdje noče zoriti. Zato se pa vino še zdaj precej draží, ki dozdaj res ni imelo tukaj nobene prave cene. Zelje in repo so skoraj povsod gosenice, ki jih je čuda veliko, pokončale. Res, žalostna se nam kaže.

Iz Planin v Črnomaljskem okraji. — Pri volitvi 9. dne t. m. je bil Jože Sterbenec za župana, Janez Sterbenec in Matija Fink pa sta bila za svetovalca izvoljena.

Iz Ljubljane. — Banka „Slovenija" ima tedaj juter velevažni občni zbor. Da zbor more sklepčen biti, mora v njem vsaj zastopanih biti 234 delnic. Likvidacijski odbor je vstregel naši želji v 37. listu razodeti in razglasil stan bankini, da ga delničarji že pred zborom na prevdarek v pregled imajo; isto tako dobijo tudi poročilo likvidacijskega odbora v roke. Gledé na dotične §§. občne kupčijske postave in na pravila banke „Slovenije" ne more noben misleč delničar več omahovati, kako naj za svojo korist glasuje o predlogu likvidacijskega odbora zarad doplačila. V škodi, veliki škodi smo delničarji že dozdaj, — to, žalibog! je bridka resnica; z doplačilom od likvidacijskega odbora nasvetovanih 30 gold. za akcijo se poškodujemo morebiti še za kaj več, morebiti pa tudi ne, če se ostro iztirjajo bankini dolžniki in dobro prodajo biše njene ter se tako izvrši likvidacija. Če pa bi nasproti po glasovanji za nedoplačilo se zavezala žila likvidaciji, potem pride banka na kant in železna roka postave (konkursa) bo iztirjala od vsacega delničarja, kdor kaj ima, 90 gold. za akcijo. V zadnjem našem listu smo to stvar dokazali menda jasno dovolj. — Ne moremo si pa kaj, da ne bi pri tej priliki obžalovali zadnji čas nekako reserviranega postopanja „Sl. Gospodarja", in da častiti naš kolega, s katerim imamo „Novice" v zameni, ni verjel nam, ki smo koj po požaru Logaškem odkrili laž „Laibacherice" in „Tagbl." o oni 80.000 gold., ampak je to laž zopet v zadnjem listu svojim bralcem na mizo postavil. Tem bolj pa se moremo čuditi našim dragim prijateljem na Štajarskem, da o nesrečnih zadevah banke „Slovenije" niso z nami složno postopali, ker so vendar oni v Celji bili stvarniki banke „Slovenije" in so oni po večini svojih upravnih svetnikov osnovali jo „auf so breiter Basis", ki je bila s tem, da je segla „in aller Herren Länder" in se tako gizdavo izprva ustanovila, korenina nesrečnih poslednic.

— (*Iz seje deželnega odbora 23. sept.*) V službo 2. nadpaznika v deželni prisilni delavnici se je sprejel sedanji paznik 1. razreda Jožef Dobnikar. — Predlogu pomnoženega krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se služba nadučitelja v Mengšu podelí sedanjemu učitelju Antonu Javoršeku v Mirni peči, je dež. odbor pritrdil, kakor tudi predlogu deželnega šolskega sveta, da se ustanovi na ljudski šoli v Šmariji pod Ljubljano služba 2. učitelja z letno plačo 500 gold. ter da se povekša letna plača šolskega učitelja v Hotederšici od 400 gold. na 450 gold.

— Za slepe otroke revnih starišev na Kranjskem je zdaj šest štipendij barona Flödniga izpraznjenih. Otroci s takimi štipendijami se pošiljajo v Linz v šolo za slepe. — Čudno je, da je za te štipendije tako malo

prošnjikov, da se pri vsem tem, da se vsako leto razpisujejo, nikoli ne morejo vse oddati — ker se ne oglasi dosti prošnjikov. — Temveč pa, kakor slišimo, se je oglasilo prošnjikov za izpraznjenih 6 sirotinskih štipendij (Waisenkinder-Stiftungen) — nič manj kot 272.

— (*V včerajšnji seji mestnega odbora*) je župan na interpelacijo odbornika Jurčiča, zakaj se načrti sejinih obravnav odbornikom ne pošiljajo tudi v slovenskem ziku in se samo nemškimi ravnopravnost žali, odgovoril blizo tako-le: Interpelant je sam izrečno objavil, da vsi odborniki znajo nemški, tedaj nemških rečí ni potreba prestavljati slovenski, kar bi blagajnici le več stroškov prizadjalo. — Z drugimi besedami glasí se ta odgovor na kratko tako-le: „če hočete ravnopravnost, plačajte jo“! — Gosp. Jurčič je protest objavil zoper ta odgovor, ki gre ad acta. — V okrajni šolski svèt sta bila izvoljena odbornika Dežman in Mahr, — narodna stranka je hotela dr. Kar. Bleiweisa in Kar. Kluna, pa je padla, se ve da.

— Po poročilih, ki sta nam jih gospoda A. Perme in A. Vertačič, od družbe kmetijske imenovana razstavna sodnika, prinesla iz vinske razstave Mariborske, ste Kranjskim vinom in grozdju (Vipavskim in Dolenskim) došle dve sreberni državni medaliji, čeravno Dolensko vinstvo ni bilo kaj srečno zastopano, in da gospod Ogulin je z veliko pohvalo govoril za potrebo postave, po kateri se za po toči poškodovanim vinogradom odpiše davek ne samo za tisto leto, ko je vinograd poškodovan bil, ampak tako dolgo, dokler zopet ne donaša navadnege pridelka. Predlog njegov je bil enoglasno sprejet. Ker je bilo več zanimivih obravnav v tem zboru, nadjamo se od g. Ogulina nekoliko črtic o Mariborskem vinorejskem zboru.

— Tudi magistrat Ljubljanski razglaša preselitev strahovitega krompirjevega „kolorado“ žužeka iz Amerike v Evropo in kmetovalce tukajšnje opominja pazljivim biti, kakor so „Novice“ po naročilu c. k. ministerstva kmetijstva že v 35. listu poročale.

— (*Gosp. Šubic*), naš izvrstni slikar, je prišel te dni iz Rima v Ljubljano, kjer misli več časa ostati, da dodela naročene mu slike. Navdušenost za umetnost slikarsko žene ga še na Dunaj, da bi tudi ondi videl umotvorov zgodovinske vrste, katere se najraji izbira za svoje predmete. Podpore, ki sta jo on in gosp. Franke dobila iz deželnega zaklada, je res kapital za čast domovine na dobre obresti položen.

— (*Naš rojak gosp. Matija Valjavec*), dozdaj profesor na gimnaziji Varaždinski, je imenovan za profesorja na gimnaziji v Zagrebu.

— Gosp. Jan. Navratila, direkcijnega adjunkta c. kr. najviše sodnije na Dunaji, je c. kr. nadsodnija Dunajska imenovala za sodniškega tolmača za jezik slovenski in ga zato v prisego vzela. — Kedar se spominjamo gosp. Navratila, spominjamo se nesrečnega slovensko-nemškega slovnika, ki bi ga bili že dodelanega in dobro izdelanega imeli, ko bi se bila zvesto izpolnila oporoka knezoškofa Wolfa in bi izbiranje vrednika ne bila romalo od Poncija do Pilata.

— Gosp. Martin Mohar je imenovan za predstojnika pripomočnega urada pri c. k. okrožni sodniji Novomeški.

— V nedeljo, 1. dne oktobra, obhaja prečastiti gospod kanonik in deželni poslanec Franc Kramar svojo „zlato“ mašo, to je, 50letnico svojega duhovstva, v Stari Loki, kjer je mnogo let pastiroval, — prečastiti gospod Aleš Jerala, župnik v Horjulu, pa svojo „demantno“ mašo, to je, 60letnico svojega mašništva. — V obeh starčekih spoštuje dežela naša dve močni trdnjavi „za vero, dom, cesarja“; Bog ju poživí še mnogaja leta!

— (*Iz Trsta*) smo dobili od gosp. Jos. Pipana et comp. v slovenskem jeziku ceník, to je, zaznamek cene vsega onega blagá, ki se v specarijskih štacunah dobiva, na priliko, kave, kakave, olj, dišav, barvíl, morske solí in sto druzih rečí. Daje se blagó na trimesečne menjice brez odbitka; kdor pa brž plača, dobí 2% odbitka (škonta). Domač pridelek se jemlje v komisijo, ali kupuje za svoj račun in plačuje nemudoma po prejemu. — Kdor kupcev želí omenjeni ceník dobiti, naj se v Trst obrne na gori naznanjeno firmo.

— (*Porotniki v Ljubljani.*) Peta letošnja sesija se prične 9. oktobra. Izžrebanje porotnikov se je vršilo 18. septembra dopoldne. Glavni porotniki so: Trlinc Janez, posestnik v Kamniku; Perdan Janez, posestnik v Ljubljani; dr. Schaffer Adolf, drž. poslanec v Ljubljani; Žužek Jernej, posest. v Ljubljani; Verbič Martin, posestnik na Vrhniki; Ogorelec Vincencij, posestnik v Škofljici; Nusbaum Avgust, posestnik v Šturji; Kovša Anton, posestnik v zgornji Planini; Gnezda Anton, kavarnar v Ljubljani; Debevec Jožef, hišni posestnik v Ljubljani; Krener Josip, hišni posestnik v Kranji; Korn Henrik, hišni posestnik v Ljubljani; Karinger Karol, kupec v Ljubljani; Slivnik Janez, posestnik v Gorjah; Brus Jože, posestnik v Postojni; Kolnik Tone, hišni posestnik v Ljubljani; Majer Viljem, hišni posestnik v Ljubljani; Petrič Martin, posestnik iz Čevce; Umek Jurij, posestnik s Hriba; Svetel Avgust, pek v Ljubljani; Gogala Nace, posestnik v Kranji; Jelovšek Tone, posestnik v Ilirski Bistrici; Krener Lojze, fabrikant v Škofji Loki; Feter Jernej, geometer in posestnik; Čopič Miha, krčmar v Ljubljani; Bortnik Janez, kmetovalec v Dolih; Tavčar Luka, hišni posestnik v Ljubljani; Globočnik Leopold, rudarski posestnik v Železnikih; Vilman Andrej, posestnik v Dovjah; Burger France, posestnik v Postojni; Golob France, hišni pos. na Vrhniki; baron Cois Simon, posestnik v Ljubljani; Gecl Karol, posestnik v Kranji; Podgoršek Jernej, posestnik v Ljubljani; Bernard Jože, glažar v Ljubljani; Dajsinger Avgust, pivar v Škofji Loki. — Namestovalni porotniki so: Šeloškar Alojzi, hišni posestnik; Škofic Jože, usnjar; Ahčin Gašpar, hišni posestnik; Kajger Norbert, remar; Čad Jože, pek; Zarnik Friderik, hišni posestnik; Zupančič Jakob, hišni posestnik; Piršič Matija, branjevec; Valenko Ludevik, kupec; vsi ti posledniji iz Ljubljane.

— (*Na Vrhniki*) se je v nedeljo odprla narodna čitalnica s slovesno „besedo“.

— (*Naznanilo in poziv v pevske vaje narodne čitalnice Ljubljanske*). Za prihodnjo zimsko sêsono se pevske vaje moškega zbora začnó v torek 26. dne t. m. ob 8. uri zvečer in se bodo vsak torek in petek redno nadaljevale. — Šola pevska: za gospodičinje vsako sredo in soboto ob 5. uri popoldne, — za začetnike vsako saboto ob 8. uri zvečer, — za že nekoliko izurjene pevce vsako sredo ob 8. uri zvečer. Šola za vse te tri oddelke se začne v sredo 27. dne t. m. — Razen udov čitalnice zamorejo tudi gospodičine in gospodje, ki niso društveniki, pa imajo veselje do petja, vstopiti v šolo in eventuelno v ženski ali moški zbor. Oglase sprejmé v dotičnih urah v pevski sobi čitalnični pevovodja gosp. Anton Stöckl.

Razglas Kranjskim živinorejcem
zarad prodaje Muricodolskih goved.

Kmetijska družba Kranjska bo 14. dne meseca oktobra dopoldne ob 9. uri na dvorišču gostilnice „zum Baierischen Hof“ na Dunajski cesti blizo kolodvora Tržaške železnice prodala po očitni dražbi 25 do 30 iz državne subvencije nakupljenih goved Štajarskega Muricodolskega (sivega) plemena.

Ta plemenska živina se postavi na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo je družba kmetijska kupila in jo tistemu prodá, ki največ za-njo dá proti temu, da jo 1) koj plača in se 2) po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti v naši deželi za pleme obdrži; zato se ne prodá ta živina nobenemu tujcu, ki bi jo iz dežele peljal.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske v Ljubljani 26. septembra 1876.

Prihodnjo nedeljo, 1. dne oktobra popoldne bo, kakor je v 37. listu naznanjeno bilo, gosp. Piskar razkladal poduk v predivstvu po Belgiškem načinu v Stari Loki poleg Škofje Loke.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Konferencije med Dunajskim in ~~Pe~~ Peštanskim ministerstvom zarad nove pogodbe med Avstrijo in Ogersko so pri kraji, a podoba je, da jako kilavo, kajti načrti nove pogodbe se ne bodo niti Dunajskemu niti Peštanskemu zboru predložile že prihodnji mesec, ampak še le prihodnje leto. Spomladi so vladni časniki pritrkovali na veliki zvon, da ste se obe vladi že porazumele, sedaj pa javkajo oficijozni in drugi ustavoverski časniki, da ni še nobene edinosti med njima. Isto tako ni se po ekspektoracijah v časnikih takraj in unkraj Litave nadjati porazumljenja državnega zbora Dunajskega in Peštanskega; obe strani, reči se sme, oborožujete se na borbo za življenje in smrt. Magjari nočejo za nobeno ceno nič vedeti od tega, da bi od tistih 80 milijonov dolgá, ki ga ima naše cesarstvo, nekoliko na Ogersko prevzeli. Ogerskega ministerstva predsednik Tisza trdovratno povdarja, da njegova stranka je leta 1867. med Avstrijo in Magjarijo sklenjeno pogodbo le s tem pogojem odobrila, da od tega dolgá Magjarija nič na svoje rame ne vzame, in to je še danes trdna volja Ogerskega zbora; on (Tisza) stopi iz ministerstva, ako bi Avstrija pri tem ostala, da tudi Ogerska mora delež tega dolga na-se vzeti. To bodo še lepe homatije! Nesrečni dvalizem, ki so ga ustavoverci stvarili, tira Avstrijo očividno v propad. Avstrijan Belcredi je moral pasti, da je tujec Beust prišel na krmilo. Zdaj imaste pogačo, ki jo je on spekel. Slovani je niso krivi.

— Novi župan Pražki gosp. Skramlik je bil te dni na Dunaji, da se cesarju zahvali za potrjenje. „Polit. Corresp.“ javlja, da ga je cesar sprejel posebno milostljivo; jako prijazno ga je sprejel tudi ministerstva predsednik knez Auersperg. Bog vedi, ali ni imel ta prihod Pražkega župana kak viši politiški pomen?

Iz Českega. — Tukaj so hoteli na korist Jugoslovanov na Turškem napraviti več taborov; al okrajna glavarstva so jih zabranila in to zabrano motivirajo s tem, da so taki tabori nasprotni neutralnosti, katere se Avstrija in Ogerska držite. Čuda liberalen razlog! Naši ustavoverci v enomer trdijo, da v Avstriji vlada svoboda taka, kakor na Angleškem, kako to? Na Angleškem se svobodno napravljajo meetingi in proklinja se Turška krvoločnost brez vsacega pomislika na neutralnost brez vsacega pomislika na neutralnost Angleško! To isto vidimo v Italiji.

— Sliši se, da Čehi s Gališkimi federalisti nameravajo neko skupno akcijo. To je prazna govorica, vsaj v Galiciji so le poedini federalisti, večina Poljakov pa sama ne vé, kaj hoče in kaj bi počela.

Iz Štajarskega. — Po poročilu „Slov. Gosp.“ so sijajno zmagali Slovenci pri volitvah za okrajni zastop v Slov. Gradcu, prvič v skupini velikih posestnikov in naposled v kmečki skupini. Slava vrlim volilcem! Mačkinja godba pogumnemu dr. Šucu od strani Slov.-graških capinov ne pomaga nič!

Ogersko. — Kakor „Ellenör“ piše, bo Ogerska vlada v prvi zborovi seji, ki bode 28. dne t. m., nečakajoča kake interpelacije, prinesla predlog gledé zapora dr. Miletiča, ki je, kakor tudi dr. Kasapinovič, obdolžen velikega izdajstva. Peštanska sodnija obdolžuje dr. Miletiča in dr. Kasapinoviča, da sta v Beligradu koncem meseca maja z drugimi Srbi vred imela v gostilnici „k Srbskemu kralju“ shod, v katerem je bilo sklenjeno, 20 do 30.000 dobrovoljcev zbrati za Srbsko-turško vojsko, — da je Miletič imel audiencijo pri knezu Milanu in v tej izrazil željo za osvobodenje Srbov od Magjarov in Mongolov, — da je v navedeni gostilnici napil zdravico Milanu, „kralju Srbskemu“ in Bog vedi, kaj še! — Iz vsega tega se pač misliti sme, da obsodba Peštanske sodnije se ne opira toliko na pozitivne dokaze, kakor na razloge sumičenja.

Iz Turškega bojišča. — 25. dne t. m. je iztekel čas premirja, to je, čas, ko je imel boj začasno ustavljen biti, za kar se pa divji Turki še zmenili niso, ki so koj drugi dan po oklicanem premirji Srbe napadli, pa zato pod vodstvom polkovnika Petersena po krvavi bitki zdatno našeškani bili. Zadnje dni se je mnogo pisarilo, da se bo premirje podaljšalo; al do danes ni še nobenega gotovega glasa iz Carigrada, da bi bile velike vlade primorale Turčijo, da ga podaljša. Ves čas ni diplomacija zmožna bila toliko doseči, da ustavi daljno prelivanje krvi, — kdo jej po takem more še verovati, da bode z mirnim sporazumkom rešila žalostno osodo kristjanskih Slovanov na Turškem! Za to ima permanentni odbor Srbske skupščine prav, da v svoji adresi od 23. dne t. m. do ministerstva pripravlja narod Srbski na daljni boj za življenje in smrt. Pa tudi iz Cetinja se brzojavlja, da je knez Črnogorski ukazal, da vsi, ki so dobili dopust za čas premirja, naj bodo 24. dne t. m. zopet pri svojih batalijonih. — V Srbiji ni zdaj druzega glasú kot tega: „živio naš prvi kralj Milan Obrenović!“ Armada je kneza Milana proglasila za kralja; vojskovodja Črnajev je armadnemu klicu pritrdil; ves narod navdušeno ponavlja ta klic in zdaj tudi odbor skupščine proklamuje kneza za kralja. Milan po volji naroda mora biti kralj Srbski, ta naslov pa pomeni popolno samostalnost Srbiji, kateri, če Bog dá in pomoč Ruska, se pridruži tudi samostalnost vseh Jugoslovanov na Turškem, Turek pa se potisne iz Evrope, ker ni človek, ampak živina, ki naj gré v Azijatsko domovje nazaj, kamor ga žalosten ne bo spremil noben človek razen rojakov njegovih Magjarov.

Žitna cena

v Ljubljani 20. septembra 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 77. - banaška 9 fl. 80. — turšice 5 fl. 60. soršice 6 fl. 77. — rži 6 fl. 50. — ječmena 4 fl. 55. — prosa 4 fl. 70. — ajde 6 fl. 60. — ovsa 3 fl. 41. — Krompir 3 fl. 40 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 26. septembra.

5% metaliki 66 fl. 90 kr.	Ažijo srebra 101 fl. 90 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 80 kr.	Napoleondori 9 fl. 66 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.